

Skovdyrkeren

Nr. 108 - marts/april 2026

**Sydjysk aktieplantage
afprøver naturnær skovdrift**

Indhold

Skovarbejder Magnus Almind har passet Elleshave skov ved Bjerringbro i omkring 30 år.

Side 12

Leder	2
Kort nyt	3
Åbenhed og solid økonomi i plantagen	4
Plantage på aktier	8
Møde punkterede myter	9
Faktaark om flis	10
Magnus brænder for at passe skov .	12
70-årig runder en halv million plantninger	14
Forsinkede tilsagn til skovrejsning	15
Nomader plejer skov i Thy	16
Nekrolog over Jens Handberg	20
Nyt kortværktøj til skoven	21

Forsidebilledet:

Stilde Plantage ved Brørup i Sydjylland arbejder med naturnær skovdrift.

Læs mere i det faglige portræt side 4-8.

Foto: Jens Mathiasen.

Flis fra skovene er sund fornuft

Skovflis forarmer ikke de danske skove.

Hvis den gjorde, ville det kunne ses i statistikken over skovarealet. I vedmassen. I mængden af dødt ved.

Af Henrik Fredslund-Petursson, administrerende direktør

Men tallene viser det modsatte. De seneste tyve år er skovarealet vokset. Den stående vedmasse er steget. Mængden af dødt ved er øget. Det er alt sammen sket samtidig, at skovens biomasse er blevet anvendt i energisektoren og har fortrængt store mængder fossilt brændsel.

Som skovdyrkere vil vi insistere på en ordentlig og faktabaseret debat om brugen af skovflis til energiformål.

Derfor arrangerede tre jyske skovdyrkerforeninger til møde i Give om netop skovflis. Myterne blev manet i jorden, da skovbrugsdirektør Michael Sheedy Gehlert og flisansvarlig Peter Sejr redegjorde for fup og fakta i flisdebatten.

Som skovdyrkere vil vi insistere på en ordentlig og faktabaseret debat om brugen af skovflis til energiformål.

Fakta er blandt andet, at Danmark har nogle af verdens strengeste bæredygtighedskrav til biomasse, herunder krav om genplantning, forbud mod skovrydning og hensyn til sårbar natur samt kulstoflageret i skoven.

I skovbruget er dørene til produktionen altid åbne. Vi står fuldt og helt bag vores produktion af både gavntre og flis.

Interesserede læsere kan selv dykke yderligere ned i fakta i det infoark, som Skovdyrkerne har udarbejdet i samarbejde med Partnerskabet for Ansvarlig Træbiomasse. Det kan læses i artiklen på side 10 i dette medlemsblad.

Vi siger ikke, at biomasse ikke kan diskuteres. Selvfølgelig skal den det. Men vi insisterer på, at diskussionen skal tage udgangspunkt i fakta og ikke følelser.

Udgiver: De Danske Skovdyrkerforeninger
Parallevej 9A, 8680 Ry

www.skovdyrkerne.dk

Ansvarshavende redaktør: Henrik Fredslund-Petursson
Redaktør: Jens Mathiasen / jma@skovdyrkerne.dk

Layout: Landbrugsmedierne
Tryk: PE Offset A/S – ISSN 2445-785X

Stor interesse for Skovdyrkerne

Skovdyrkerne var stærkt repræsenteret med mange skovfogeder, da Skovskolen for nylig afviklede årets praktikværtstæftener på afdelingerne i Nødebo og på Djursland. Arrangementerne blev en succes med stort fremmøde af engagerede studerende til skov- og landskabsingeniør, i daglig tale sling-studerende.

I løbet af aftenen havde Skovdyrkerne fagfolk gode samtaler med de studerende om, hvad et praktikophold hos Skovdyrkerne indebærer. Det handlede blandt andet om den daglige faglighed, ansvaret i skoven, samarbejdet med lodsejere og de kompetencer, man opbygger som praktikant. Det blev også talt om mulighederne for fastansættelse og karriereveje efter endt uddannelse.

Praktikværtstæftenerne giver de studerende mulighed for at møde potentielle praktikværter ansigt til ansigt. På den måde får både virksomhed og de studerende et realistisk indblik i arbejdslivet efter studiet. Hos Skovdyrkerne glæder vi os til at modtage ansøgninger fra kommende praktikanter.

Casper Pleidrup, Skovdyrkerne DK og Vinni Stølvei, Skovdyrkerne Midt stod klar til at tage imod studerende ved Skovskolens praktikværtstæfte.

Bekymring over forsinket skovstatistik

Dansk Skovforening udtrykker bekymring over, at den næste officielle skovstatistik først forventes offentliggjort i fjerde kvartal 2026. De seneste tal er fra 2023.

Opgaven med at udarbejde statistikken blev i januar 2024 overført fra Københavns Universitet til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), som for første gang står for udgivelsen.

Meldingen om en forventet udgivelse i 2026 er bekymrende mener skovbrugets branchedirektør, da statistikken danner grundlag for vurderinger af skovens sundhed, tilvækst, hugst, biodiversitet og CO₂-optag og indgår i de nationale klimafremskrivninger.

- Skovstatistikken er afgørende for, at vi kan følge udviklingen i skovene og få et retvisende billede af skovens bidrag til at nå klimamålene. Uden opdaterede tal risikerer vi at træffe beslutninger på antagelser frem for fakta. Og hvis der viser sig at være en manko i CO₂-optaget, så skal det hul jo lukkes med andre virkemidler et andet sted i klimaregnskabet. Som tommelfingerregel bliver det altid dyrere, jo senere det rammer, de sektorer, som skal i gang med det, siger direktør Anders Frandsen.

Brancheforeningen efterlyser derfor klarhed om status, metode og tidsplan for den kommende skovstatistik.

Første trækirke i flere hundrede år

Der er holdt rejsegilde på Ny Ørestad Kirke på Amager – et kirkebyggeri med historisk vingefang. Kirken bliver den første nyopførte trækirke i Danmark i mange hundrede år.

Bygherre er Ørestad Sogn, og hovedentreprenør er Züblin. Kirken er tegnet af Henning Larsen Architects og opføres udelukkende i træ. Byggeriet får et samlet areal på 1.618 kvadratmeter fordelt på to etager. Det skriver Dagens Byggeri.

Menighedsrådsformand Andreas Klein Eriksen glæder sig over byggeriet.

– Vores ambition er, at Ørestad Kirke bliver et åbent og inviterende rum, der forener ånd, kultur og natur i ét moderne udtryk, siger han.

Arkitekt Jens Larsen fra Henning Larsen Architects fremhæver, at byggeriet kombinerer tradition og moderne trækonstruktioner:

Kirken får plads til 276 siddende i kirkerummet og 130 i kulturrummet.

Den første nye trækirke i flere hundrede år rejser sig nu på Amager. Foto: Sonja Lenzner.

Naturstyrelsen køber 605 hektar

Naturstyrelsen har overtaget 605 hektar ved Stauning vest for Skjern. Arealet er det største samlede landbrugsområde, Naturstyrelsen har købt inden for Aftale om et Grønt Danmark. Opkøbet er centralt for realiseringen af lavbundsprojektet Pumpestation Nord. Hvis alt går vel, vil lavbundsprojektet komme til at omfatte cirka 1.100 hektar.

Omkring 160 hektar af det ny erhvervede areal indgår direkte i projektet, mens de resterende cirka 440 hektar skal bruges som erstatningsjord til landmænd i området, der ønsker at afgive jord til projektet, skriver Naturstyrelsen.

Formålet er at mindske udledningen af

kvælstof til Ringkøbing Fjord ved at sætte lavbundslande under vand, så kvælstoffet tilbageholdes i de våde enge. Ambitionen er også at skabe et stort, sammenhængende naturområde med en rig og varieret natur.

Opkøbet er en del af arbejdet under Grøn Trepert, hvor Naturstyrelsen samlet arbejder for at udtage 56.850 hektar lavbundsland.

– Det er skønt at se, hvordan der for alvor er kommet gang i opkøb af jord, som skal indgå i vores arbejde med den grønne omstilling af Danmark. Denne gang er der endda tale om det største samlede areal, som indtil nu er købt, siger minister for Grøn Trepert, Jeppe Bruus.

Stilde Plantage skal levere sund økonomi og gode oplevelser til gæsterne

Stilde Plantages bestyrelse har fokus på sund driftsøkonomi og gode oplevelser for skovens gæster. Nye stier og infoskilte skal give besøgende bedre oplevelser og mere indsigt i skoven.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Et nyt stisystem skærer sig ned igennem bevoksningerne i Stilde Plantage ved Brørup. Stierne guider skovgæster igennem skoven ad forskellige ruter.

- Vi vil gerne gøre det mere indbydende at være skovgæst hos os. Faktisk arbejder vi helt konkret med at åbne skoven mere op for lokalsamfundet. Stierne er en vigtig del af strategien, siger bestyrelsesformand Stig Bundgaard.

Fra parkeringspladsen går han ind på en af stierne og inviterer Skovdyrkeren på faglig rundtur sammen med en god

del af skovens bestyrelse.

Langs ruten er der opsat flere infotavler.

- Vi har fået opsat 12 infotavler langs ruterne. Tavlerne fortæller blandt andet om skovens drift, træarter, naturindhold og historiske forhold i området. Derudover er der QR-koder, så gæsterne kan få information direkte på mobilen, siger bestyrelsesmedlem Karen Thygesen.

Plantage på aktier

Stilde Plantage er en aktieplantage, hvor drift og ledelse varetages af bestyrelsen,

som er valgt af ejerne. Den nuværende bestyrelse trådte til i 2020 og 2021 efter nogle turbulente år i selskabet.

Historien om plantagen går helt tilbage til slutningen af 1860'erne. Dengang var området hede og sandet jord.

Jorden blev opkøbt med henblik på tilplantning. De første træer kom i jorden i begyndelsen af 1870'erne.

- De første år var vanskelige, og i slutningen af 1870'erne udbrød der brand, som ødelagde en stor del af de unge bevoksninger. Det endte med, at det daværende selskab gik konkurs, fortæller bestyrelsesmedlem Karen Thygesen, hvis

Douglasgran-bevoksning fra 1952 med naturlig selvforryngelse under skærm. Bevoksningen dyrkes som led i den naturnære driftsstrategi.

En stor del af arbejdet handler om at pleje og tynde bevoksninger, der er plantet efter 1999-stormen. Her lægges der spor i en af bevoksningerne med fældebunkelægger.

oldefar var en af de første, der lagde jord til Stilde Plantage.

I 1886 blev plantagen organiseret som aktieselskab, og den model har siden været rammen om ejerskab og drift.

Drift med overskud

Det er bestyrelsen, som udstikker retningen for driften i skoven. Et vigtigt mål er at skabe overskud og opbygge værdi til gavn for ejerne. Det er lykkedes i de senere år.

- Stilde Plantage dyrkes forstligt. Vi har valgt samarbejde med Skovdyrkerne, og vi har et rigtig godt samarbejde med skovfoged Morten Mulbjerg Hessellund fra Skovdyrkerne Syd, siger Stig Bundgaard.

Bestyrelse og skovfoged arbejder tæt sammen om driften af Stilde Plantage – indimellem er det nyttigt med pickup og firehjulstræk, når man skal rundt skoven.

Han glæder sig over de senere års stabilitet og den fornuftige drift.

- Driften kører stabilt, og vi har opnået fornuftige driftsoverskud – selvfølgelig også hjulpet på vej af de gode skovpriser. Det glæder vi os over. Det giver mulighed for at iværksætte tiltag som stiprojektet og vores nye madpakkehus til gavn for skovens gæster, siger Stig Bundgaard.

Skover halvdelen af tilvæksten

Bevoksningerne er domineret af nål – omkring 80 procent af det samlede areal er nål. Rødgran fylder meget. Mange

bevoksninger er plantet efter 1981-stormen og 1999-stormen.

- Derfor arbejder vi sammen med vores skovfoged om at få mere spredning i aldersklasserne. Vi skover omkring 2500 kubikmeter årligt, siger Stig Bundgaard.

Tilvæksten er omkring det dobbelte.

- Vi opbygger fortsat vedmasse og foretager kun begrænsede afdrifter for at få spredt aldersklasserne igen, primært med stormsikring for øje, siger bestyrelsesformanden.

Morten Mulbjerg Hessellund supplerer.

- Meget af mit daglige arbejde handler om at pleje og tynde bevoksninger, som er plantet efter 1999-stormen. Vi har store arealer, som nu er omkring 25-

30 år gamle, siger han.

Der har tidligere været tilknyttet en skovfoged, som ikke var bange for at afprøve nye træarter. Derudover har der også været drevet planteskole.

- Det betyder, at vi har bevoksninger med forskellige arter som thuja, omorika, cypres og tsuga. Men rødgran og douglas er fortsat de mest dominerende og udgør nok omkring halvdelen af arealet, siger Stig Bundgaard.

Naturnær skovdrift

På vejen igennem skoven går turen forbi en douglasgran-bevoksning fra 1952. Her vælter det op af skovbunden med selvforyngelse af rødgran, douglas, ældrand, tsuga og lærk.

- Her i denne bevoksning arbejder vi med naturnær skovdrift. Det betyder, at vi ikke renafdriver på traditionel vis. I stedet gør vi brug af selvforyngelsen, siger Morten Mulbjerg Hessellund.

Bevoksningen skal tyndes løbende, så der kommer tilstrækkeligt lys til selvforyngelsen.

tyngelsen.

- Min forventning er, at bevoksningen skal tyndes en gang mere, inden vi afdriver overstanderne om ti år. Det er spændende at arbejde med. Men det kræver noget håndværk at få det til at fungere optimalt, siger Morten Mulbjerg Hessellund.

Stilde Plantage er med i et EU-Life projekt om netop naturnær skovdrift.

- Igennem projektet har vi fået støtte midler til at pleje og rense ud i selvforyngelsen, siger skovfogeden.

Bestyrelsesformand Stig Bundgaard supplerer.

- Fra bestyrelsens side er vi interesse-rede i naturnær skovdrift. Vi er enige om, at det er en metode, vi gerne vil benytte på jordtyper og i bevoksninger, hvor det giver mening. Så det er ikke sådan, at vi vil omlægge al drift til at være naturnær, lyder det.

Muligt opkøb

På vejen tilbage gennem skoven falder

samtalen på fremtiden og den langsigtede drift af Stilde Plantage.

Direktør Svend Erik Jessen glæder sig over at der er stigende interesse for at blive aktionær. Omkring halvdelen af aktionærerne møder op til generalforsamlingerne, hvilket ifølge direktøren vidner om et solidt engagement.

- Det viser, at vi gør noget rigtigt. Vores mål er at holde fast i stabiliteten og fortsætte den sunde driftsøkonomi så vidt muligt, siger han.

I bestyrelsen er der bred enighed om, at en udvidelse af skovarealet kan komme på tale, hvis muligheden opstår.

- Med sund økonomi har vi mulighed for at byde ind, hvis der kommer jord til salg i nærområdet. Vi vil gerne rejse ny skov og udvide arealet. Det vurderer vi som en strategisk klog beslutning – ikke mindst i lyset af skovenes voksende betydning som klimaværktøj, men også som ramme for biodiversitet, rekreation og gode naturoplevelser, siger bestyrelsesformand Stig Bundgaard.

Der skoves og sælges omkring 2500 kubikmeter råtræ om året. Det svarer til halvdelen af tilvæksten. På billedet ses Stig Bundgaard ved en nyplantering med sitka og douglas.

Stilde Plantage har opsat informationsskilt og vil gerne gøre det mere interessant at være skovgæst.

De flere meter dybe hulveje er slidt ned i terrænet gennem århundreders færdsel og kan stadig tydeligt ses i dag.

2500 år gamle veje i plantagen

Området, hvor Stilde Plantage er etableret, har været beboet i årtusinder. Gamle hulveje og gravhøje kan stadig ses i plantagen i dag.

I Stilde Plantage findes spor af trafik, der går helt tilbage til bronzealderen. Her ligger et system af omkring 2.500 år gamle hulveje, som i dag er fredet.

Hulvejene blev anlagt i bronzealderen, hvor datidens folk skulle krydse vandløb. Det er foregået til fods – og med primitive køer med stude og heste som trækdyr.

- De har selvfølgelig valgt det sted, hvor vandstanden var lavest, og herfra har færdslen fortsat i retningen imellem Kolding og Varde. Strækningen har været en vigtig forbindelse tværs gennem landskabet, forklarer bestyrelsesmedlem Karen Thygesen.

Mange meter dybe

Hulveje er gamle trampede og kørte veje, som over tid er slidt dybere og dybere ned i terrænet. Når mennesker, dyr og vogne gennem generationer har fulgt det samme spor, er jorden gradvist

eroderet.

Karen Thygesen forklarer, at i Stilde Plantage ligger hulvejene flere steder fire til fem meter under det omgivende terræn.

Hun har arbejdet aktivt for at få hulvejene registreret og fredet.

– Det er et enestående kulturspor vi har i skoven. Derfor har vi haft fokus på at sikre, at de bevares for eftertiden. Der ligger nu en fredning på dem, siger hun.

13 gravhøje

Der gemmer sig flere arkæologiske spor end hulvejene i skoven. I området er der også 13 gravhøje.

- Gravhøjene her i Stilde Plantage stammer fra stenalderen og er omkring 4.500 år gamle, siger Karen Thygesen.

De mange kulturspor fra forhistoriske perioder vidner altså om, at området har været brugt og beboet gennem årtusinder.

Om Stilde Plantage

- Aktieselskabet Stilde Plantage blev oprettet i dets nuværende form i 1886 og ejes nu af ca. 190 aktionærer fordelt på 756 aktier.
- Plantagen ligger ved Brørup i Vejen Kommune, Sydjylland
- Areal: ca. 473 hektar skov
- Dyrkes forstligt med sigte på stabil drift og opbygning af kapital.
- PEFC-certificeret.
- Jagten er lejet ud.
- Skoven er med i EU-Life projekt om naturnær skovdrift. Dyrkningsteknikken anvendes, hvor bevoksningerne er egnede til det.
- Der skoves omkring 2500 kubikmeter årligt – cirka halvdel af skovens tilvækst.

Træartsfordeling i hovedtræk

- Rødgran 145 hektar
- Douglas 70 hektar
- Sitka 20 hektar
- Bøg 25 hektar
- Eg 75 hektar
- Andet 50 hektar
- Pyntegrønt(udlejet) 40 hektar

Bestyrelse

- Stig Dyrholm Bundgaard (formand)
- Henrik Pihl Jessen
- Karen Thygesen
- Allan Bechsgaard
- Anders Peter Skøtt Frederiksen

Direktion:

- Svend Erik Jessen

Plantagen er ejet af 190 aktionærer

Der er god interesse for at være aktionær i Stilde Plantage. 190 aktionærer deler ejerskabet af skoven.

Stilde Plantage er en aktieplantage fordelt på 756 aktier.

Modellen giver god forankring i lokalsamfundet. Aktionærerne har adgang til den årlige generalforsamling, hvor regnskab, drift og fremtidige dispositioner drøftes.

Der er samtidig mulighed for udbytte, når driftsresultatet giver grundlag for det. De senere år har man dog valgt at

spare op i selskabet for at have kapital til eventuelle jordopkøb til udvidelse af skovarealet.

Aktive ejere

Der er hverken krav om frivillig hjælp eller faste arbejdsdage. Alligevel bidrager flere af ejerne aktivt i arbejdet med plantagen.

- Nogle hjælper os i bestyrelsen med

Der er god interesse for at blive aktionær i Stilde Plantage.

praktiske opgaver i skoven. Andre løfter administrative funktioner.

- Man kan vælge at være helt passiv, eller man er velkommen til at deltage aktivt i de aktiviteter og opgaver, der udføres i skoven. Der er ingen forventninger om det ene eller det andet, siger Stig Bundgaard.

Venteliste

Ifølge direktør Svend Erik Jessen er der stigende interesse for aktierne.

- Mange forhører sig om muligheden for at blive aktionær og dermed medejer af plantagen. Der er faktisk ved at være en lille venteliste, oplyser direktøren.

Han oplyser, at mange aktier cirkulerer videre fra generation til generation i de samme familier. Men nogle bliver også handlet frit.

- Aktierne handles typisk til en pris på 30.000–35.000 kroner pr. styk, lyder vurderingen.

Aktier fra 1886

Aktionærmodellen går tilbage til 1886. Men historien om Stilde Plantage er endnu ældre og går tilbage til 1868.

Det var Aktieselskabet for Jyske Heders Beplantning, som tog initiativ til at købe hede og få plantet skov. I 1869 blev der købt 288 hektar – svarende til 523 tønder land – og arbejdet med at få træer i jorden gik i gang.

Desværre udbrød der brand i 1875 og store dele af de nye beplantninger gik tabt. Det ramte økonomien hårdt. I 1886 måtte man hente ny kapital, og samme år blev aktieselskabet Stilde Plantage oprettet. Det selskab har siden stået for ejerskab og drift af plantagen.

Der blev udstedt 33 aktier ved etableringen af Stilde Plantage. Siden er aktierne blevet splittet og opskrevet flere gange, og der er i dag 756 aktier.

Omkring 100 fremmødte fulgte oplæggene om biomasse.

Skovdyrkerne punkterer myter om flis

Fagfolk fra Skovdyrkerne leverede faglig information og punkterede myter om brugen af skovflis i den danske energiforsyning. Det skete for nyligt ved et velbesøgt møde i Give.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Skovflis til energi er en katastrofe. Skovene brændes af, og de forarmes i en grad, vi aldrig har set før.

Det er påstande, man af og til hører i debatten om skovflis til energiformål. Debatten kan være ophedet, og der flyver indimellem usandheder og forenklinger i luften, som ikke har hold i virkeligheden.

Netop derfor satte Skovdyrkerne biomasse på dagsordenen ved en temaaften i Give om biomassens rolle i det danske skovbrug.

Her var omkring 100 skovdyrkermedlemmer og andre interesserede mødt frem for at høre skovbrugsdirektør Michael Sheedy Gehlert og flisansvarlig Peter Sejr skelne fup fra fakta.

Solid kontrol

Peter Sejr gjorde det klart, at produktionen af flis fra danske skove er underlagt ekstern kontrol.

- Sommetider kunne man jo næsten tro, at flis produceres stort set uden regulering. Det er langtfra sandt, fortalte han

– og gav tilhørerne et indblik i de omfattende krav, der stilles.

Han gjorde det klart, at danskproduceret skovflis til energiformål er underlagt verdens skrappeste krav til bæredygtighed og dokumentation.

- Vi skal dokumentere, hvor flisen er fra, og at der bliver taget hensyn til natur, klima og genplantning. Det er ikke noget, vi bare siger – det er noget, vi bliver kontrolleret på, siger Peter Sejr,

Skovdyrkernes skovbrugsdirektør Michael Sheedy Gehlert satte biomassens rolle ind i en større skov- og klimapolitisk sammenhæng.

flisansvarlig ved Skovdyrkerne Midt.

Tilhørerne fik blandt andet indblik i en helt konkret flisopgave ved Skanderborg Kommune, hvor der stilles store krav til dokumentation hele vejen igennem projektet.

Skovflis og klima

Skovdyrkernes skovbrugsdirektør Michael Sheedy Gehlert tog over efter Peter Sejr og gav tilhørerne en gen- ➔

Flisansvarlig ved Skovdyrkerne Midt, Peter Sejr, gav et indblik i dokumentation og certificeringskrav for skovflis.

nemgang af, hvordan skovbrug og flisproduktion går hånd i hånd.

En af nøglepointerne er, at flis er skovens dårligst betalte produkt – og at der ikke dyrkes skov for at producere flis.

- Vi dyrker skov for at producere kvalitetstræ. Flis er skovens restprodukt fra produktion af gavntre. Det er vigtigt at slå fast.

- Vi skal altid gøre alt hvad der er muligt for at opnå den bedste anvendelse af træet, når vi skover det. Det gør vi også. Det er det såkaldte kaskadeprincip, siger Michael Sheedy Gehlert.

Grøn omstilling

En anden vigtig pointe er ifølge skovbrugsdirektøren, at skovflis til energiformål har gjort betydelig gavn i Danmarks grønne omstilling.

Flisen har fortrængt betydelige mængder fossilt brændsel igennem mange år.

- I den periode, er vedmassen i skovene steget, og det samlede danske skovareal er blevet større. Det er derfor ikke sandt, når kritikerne siger, at skovene forarmes, og at vi brænder skovene af, siger Michael Sheedy Gehlert.

Han opfordrer til, at diskussionen bliver holdt på et sagligt og ordentligt grundlag.

- Vi siger ikke, at biomasse ikke kan diskuteres. Selvfølgelig skal den det. Men diskussionen skal bygge på korrekte tal og fakta om, lød det fra Michael Sheedy Gehlert.

Politisk arbejde

Klara Altenborg Brockstedt, politisk konsulent i Dansk Skovforening deltog også med et indlæg. Hun redegjorde for det politiske arbejde, hvor en væsentlig del af indsatsen foregår igennem Partnerskab for Ansvarlig Træbiomasse.

Her arbejdes der blandt andet med at sikre faglighed, bæredygtighed og troværdige rammer for anvendelsen af træbiomasse.

Temaaftenen var arrangeret i fællesskab af de tre skovdyrkerforeninger Midt, Vestjylland og Syd.

Biomasse i energisektoren

– en del af en forsynings sikker og grøn omstilling af Danmarks energisektor og et vigtigt bidrag til den grønne trepart.

EN HJØRNESTEN I DANMARKS ENERGIMIX

- Biomasse består af restprodukter fra skovbrug, som ikke kan anvendes til andre formål. Gennem de seneste 20 år har biomasse erstattet kul i varme- og energiforsyningen.
- Biomasse er en fornybar og vedvarende energikilde, der holder Danmark på rette kurs mod klimamålene.
- Biomasse indgår i klimaregnskabet i overensstemmelse med EU's og FN's opgørelsesmetode – udledningen opgøres i skovsektoren, men ikke i energisektoren, så vi undgår dobbelttælling.

ENERGIKILDE, DER LEVER OP TIL BÆREDYGTIGHEDSKRAVENE

- Dansk og importeret biomasse består af restprodukter fra produktion af træ til høj kvalitetsprodukter, der erstatter CO₂-tunge materialer som stål og beton.
- Danmark har verdens strengeste krav til brug af biomasse til energi, der bl.a. forbyder skovrydning, sikrer genplantning, hensyn til sårbar natur, og at kulstofoptaget i skoven ikke er i tilbagegang.
- Samtidig sikrer biomasseproduktionen økonomi i skovbruget, så flere vil rejse skov.

EN DEL AF LØSNINGEN

- Mere skov øger skovens andre positive aftryk på samfundet: Øget produktion af kvalitetstræ, reduceret kvælstofudledning, beskyttelse af grundvandet, rekreative områder, natur og biodiversitet samt forsynings- og ressourcetsikkerhed.
- Biomasse driver skovrejsning og den grønne omstilling. Ved at udnytte restprodukter skaber biomasse økonomisk incitament til mere skovrejsning – en forudsætning for at indfri den grønne trepart og nå Danmarks klimamål.
- Biomasse vil spille en mindre rolle i fremtiden i takt med, at en større del af fjernvarmeproduktionen elektrificeres, og der udbygges med mere sol og vind, men biomasse i kombination med BECCS er fortsat den eneste teknologi, der kan levere regulær energiproduktion og negative emissioner.

DE SENESTE 20 ÅR, HVOR VI HAR BRUGT BIOMASSE I ENERGISEKTOREN I DANMARK:

- Skovarealet er vokset
- Mængden af stående vedmasse i skoven er vokset
- Mængden af dødt træ til gavn for biodiversitet er vokset
- Mængden af gavntre, som bruges til den grønne omstilling, er vokset

DANSK SKOVFORENING SKOVDYRKERNE DALGAS EN DEL AF KLIMAREGNSKABET DANSK LÆSTAVANG GREEN POWER DENMARK dme

Nyt faktaark om biomasse til energi

Skovdyrkerne har sammen med andre aktører udgivet et nyt faktaark om biomassens rolle i den danske energisektor.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Skovdyrkerne har udgivet et faktaark om biomasse i den danske energisektor. Materialet er udarbejdet sammen med

Partnerskabet for Ansvarlig Træbiomasse.

Arket samler de vigtigste fakta om biomassens rolle i Danmarks energiforsyning og i den grønne omstilling.

Faktaarket samler viden om træbiomassens rolle i energisektoren. QR-koden giver direkte adgang til en digital version af arket.

Ifølge Skovdyrkernes skovbrugsdirektør, Michael Sheedy Gehlert, er arket tænkt som et hjælpemiddel i debatten.

– Debatten om biomasse til energi fra danske skove er hård og til tider noget tilspidset. Ofte bliver man mødt af kritiske argumenter, som simpelthen er fagligt forkerte. Det håber vi, at det nye materiale kan være med til at imødegå, siger han.

Målet er, at faktaarket kan give skov ejere, politikere og andre interesserede et hurtigt, men stadig fagligt korrekt overblik.

– Interesserede kan tanke grundviden om emnet, og man kan blive klædt på med fagligt korrekte argumenter, om hvorfor brugen af biomasse til energi er både ansvarlig og fornuftig, siger Michael Sheedy Gehlert.

Ansvarlig brug af biomasse

Et af de centrale budskaber er, at brugen af dansk biomasse til energi på ingen måde er en katastrofe for hverken klima eller skovens biodiversitet. Det er ellers et af argumenterne, man ofte hører og læser i debatterne.

- De seneste tyve år er skovarealet, den stående vedmasse og mængden af dødt ved i skovene steget.

- Men i samme periode er produktionen af gavntre også steget – og vi har brugt betydelige mængder biomasse i

energisektoren. Biomassen har især erstattet brugen af kul, fremgår det af arket.

Restprodukter fra gavntre

Faktaarket slår også fast, at biomassen består af restprodukter fra skovbrug og træindustri. Det er tyndingstræ, grene og toppe, som ikke kan anvendes til kvalitetsprodukter.

- I skovbruget leverer vi biomassen som en del af gavntre, så der ikke går ressourcer til spilde. Derfor er der også meget kort CO₂-tilbagebetalingstid på den leverede biomasse. Som hovedregel vil det være under fem år, siger Michael Sheedy Gehlert.

Samtidig har Danmark nogle af verdens strengeste bæredygtighedskrav til biomasse, herunder krav om genplantning, forbud mod skovvrydning og hensyn til sårbar natur samt kulstoflageret i skoven.

Biomassen har historisk set allerede haft en markant effekt. Den har fortrængt store mængder fossilt brændsel i Danmark.

– Biomasse kommer til at fylde mindre i fremtidens energiforsyning. Det er vi i skovbruget helt med på. Det vil måske kun være en tredjedel eller en fjerdedel af det forbrug, vi har i dag.

- Men det har stadig en plads som supplement i fremtiden, når solen ikke skinner og vinden ikke blæser, siger han.

Faglig viden

Med faktaarket håber Skovdyrkerne og Partnerskabet for Ansvarlig træbiomasse at bidrage til en mere oplyst debat og et fælles fagligt grundlag.

Ambitionen er, at både medlemmer og andre interessenter kan bruge materialet som et hurtigt referencepunkt i dialogen om skov, energi og klima – og som dokumentation for, hvordan dansk biomasse indgår som en vigtig brik i Danmarks grønne omstilling.

Fakta

- Partnerskabet for Ansvarlig Træbiomasse (PfAT) er et branchefællesskab, der arbejder for fagligt dokumenteret og ansvarlig anvendelse af træbiomasse til energi.
- Medlemmerne er Dansk Skovforening, Dalgas, Skovdyrkerne, Dansk Fjernvarme, Green Power Danmark og DME.
- Formålet er at styrke dokumentation, formidle viden og bidrage sagligt til den energipolitiske debat om træbiomassens rolle i Danmark.

Magnus Almind runder lige straks 70 og har passet skoven i tre årtier

Der er store douglas-graner fordelt udover skoven. Her står Magnus Almind ved en af de absolutte kæmper.

Magnus har passet samme skov i tre årtier

Skovarbejder Magnus Almind har passet Elleshave skov ved Bjerringbro i omkring 30 år. Fokus har været på at skabe variation i rødgran med skovninger og indplantning af mange forskellige arter. Efter tre årtier kan resultaterne for alvor ses.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Magnus Almind svinger motorsaven med sikker hånd. Han skærer den ene rødgran ned efter den anden. Efter kort tid står 20-30 pæne, rette graner tilbage på afstande omkring halvanden meter.

Han slukker saven, tørrer sveden af panden og tager et overblik over indsatsen.

- Det er ikke svært, men man skal lige have blik for det. Jeg fjerner tveger og dårlige træer og sørger for, at de gode træer står tilbage - pænt fordelt på arealet, forklarer han.

De udrensede træer er selvforynget rødgran, som vælter op af skovbunden.

- Det nytter ikke at lade naturen råde selv, hvis man vil have kvalitetstræ. Træerne skal have lys og plads til at udvikle sig. Så selvom vi ikke har plantet, så kræver det altså nogle mandetimer at få styr på selvforyngelsen, siger Magnus Almind.

30 års arbejde

Udrensningen foregår i Elleshave Skov ved Bjerringbro.

Skoven ejes af Inge Marie Due Nielsen. Men Magnus Almind har pas-

set den, som var det hans egen igennem tre årtier. Hans kone har familiær relation til ejeren.

- For 30 år siden overtog Inge Marie Due Nielsen skoven fra sin morfar. Hun spurgte dengang, om vi ville passe skoven for hende. Det ville vi selvfølgelig gerne, siger Magnus Almind.

For ejeren er det vigtigt, at skoven skal være smuk og varieret. Den skal passes uden brug af sprøjtegifte, og så skal der være gode forhold for insekter og dyreliv.

- Det er de tre overordnede ting, som jeg har styret efter i de seneste 30 år, si-

Der er stadig nogle af de oprindelige rødgran-bevoksninger tilbage. Dette areal bliver afdrejet om kort tid i samarbejde med Skovdyrkerne.

Myremalm trukket op ved stormfald. Det er et synligt tegn på al-laget i undergrunden.

Shelteret er samlingssted og bruges til familiefødselsdage og andre sammenkomster

Elleshave skov med ældre rødgran og felter med andre arter. Målet har været at skabe variation for øjet.

ger Magnus Almind.

De første par år passede Magnus Almind den selv. Men efter et par år foreslog han ejeren at melde sig ind i Skovdyrkerne.

- Det har vi haft meget glæde af lige siden. Jeg nyder sparringen fra Skovdyrkernes skovfoged Simon Fabricius. Samtidig bruger vi nu Skovdyrkerne til skovninger og afsætning af råtræ med mere, siger han.

Douglas og mere variation

Skoven er på 26 hektar og står på bakket terræn. For 30 år siden var størstedelen ensartede rødgranbevoksninger.

- En stor del af mit arbejde har derfor bestået i at gennemføre skovninger og plante nye felter ind med forskellige andre arter for derved at skabe mere variation, siger han.

I store dele af skoven rager spredte douglas-graner op over rødgran, lærk og andre arter i forskellige aldre.

- Vi glæder os over, at der var indplantet douglas i de oprindelige rødgran-

bevoksninger. Ved skovningerne har vi altid bevaret douglas-granerne. De står nu som høje monumenter, der rager godt op over bevoksningerne. Mange steder er douglas-granerne mere end 40 meter høje, siger Magnus Almind.

Turen går videre til en afdrift af rødgran fra 2024. Her er der nu plantet cypres.

- Vi tilplantede arealet på 0,6 hektar i efteråret 2024. Det er på god jordbund som er velegnet til cypres. Jeg har taget arten ind, fordi træerne vokser hurtigt. Det er samtidig en art, som er robust overfor tørke og lange regnfulde perioder. Jeg tror cypres vil klare sig godt i fremtidens danske klima, siger han.

Udover cypres har Magnus Almind også brugt tuja plicata.

- Det er to gode arter. Begge arter indeholder naturlig imprægnering. Råtræet kan blandt andet anvendes til beklædningsbrædder, siger han.

Udfordringer i skovbunden

Mange steder i Elleshave skov er der al i

jorden. Al-laget ligger som en hård plade i jorden.

- Rødderne har svært ved at komme ned igennem, hvis laget ikke brydes, forklarer Magnus Almind.

Derfor får han nu hulboret forud for nyplantninger.

- Hvis man ikke bryder laget, breder rødderne sig sidelæns i det øverste jordlag. Det giver dårligere storm-stabilitet og ringere vækst, siger han.

Der er syn for sagen i skovbunden. Han sparker lidt til en rødlig stenklump, der ligger under et par små rødgraner.

- Se det her er jo jernholdigt myremalm, som er brækket op ved roden af et væltet træ. Det viser jernphobningen i jorden. En jernalder-mand ville være henrykt for at finde sådan en jernholdig klump, så han kunne lave redskaber og våben, siger han.

Skoven som fristed

For Magnus og hans familie er Elleshave skov meget mere end en arbejdsplads. Skoven er også blevet et flittigt brugt fri-

Magnus Almind har blandt andet plantet cypres efter en afdrift fra 2024.

sted for familien.

Han og familien er ofte i skoven. De fejrer familiefødselsdage og bruger den til andre sociale arrangementer.

- På et tidspunkt talte vi om, at det kunne være rart med et shelter herude. Det synes ejeren, Inge Marie, var en god ide.

- Min søn og hans fætter fik derfor bygget et shelter. Det bliver nu brugt flittigt som samlingssted ved fødselsdage og andre sammenkomster.

- Ja, faktisk blev der også fejret bryllup herude den 6. december, da min søns kusine blev gift. Det var en god dag, hvor det faktisk ikke var særlig koldt, fortæller han.

Stor tillid

Selvom der er gået tre årtier, har Magnus Almind aldrig følt det som et surt arbejde at passe skoven.

- Det er det bedste jeg ved. Jeg nyder at passe skoven, og jeg passer den som var det min egen. Det vil jeg bestemt fortsætte med. Det bliver det sidste, jeg slipper, når jeg ikke kan mere, siger han.

Også familien glæder sig over skoven.

- Hele vores familie nyder skoven. Vi er fantastisk glade for den tillid, som ejeren Inge Marie har vist os. Det har betydet, at vi har kunnet få gode oplevelser herude igennem mange årtier. Oplevelser, som vi ellers ikke havde fået, da vi ikke selv har mulighed for at investere i skov, siger han.

70-årig planter 60.000 træer årligt

Siden 2017 har Magnus Almind plantet 60.000 træer årligt for Skovdyrkerne. Han har nu rundet en halv million træer.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Skovarbejder Magnus Almind fylder 70 år her i foråret. Men det får ham ikke til at drosle ned.

Han er en slider ud over det almindelige – og specielt plantespaden har han et ualmindeligt godt greb på.

- Siden 2017 har jeg udført plantningsopgaver for Skovdyrkerne. I gennemsnit planter jeg over 60.000 træer om året. Så nu har jeg plantet mere end en halv million træer for Skovdyrkerne.

- Det er nu ikke noget, jeg går så højt op i. Men jeg kan da godt se, at det er blevet til noget igennem årene, siger han.

Dygtig og omhyggelig

Det var skovfoged Simon Fabricius, Skovdyrkerne Midt, som fik aftalen i stand med den erfarne skovarbejder.

- Jeg har kun godt at sige om Magnus. Han er utrolig dygtig og omhyggelig. Hvert eneste træ står plantet perfekt, når Magnus har været i sving, lyder det fra Simon Fabricius.

Magnus Almind er ikke alene om at plante de mange træer. Konen Pia hjælper ofte til – specielt når der er mange forskellige arter, der skal i jorden ved det samme projekt.

- Så hjælper hun mig med at holde styr på arterne. Vi har haft meget glæde ud af, at vi begge er uddannede gartnere. Vi interesser os begge for skoven, siger han.

Vokset op med skovarbejde

Faktisk har Magnus Almind haft skovbund under støvlerne, siden han som lille knægt fulgte med sin far i skoven. Både hans far og farfar var skovløbere i statsskovbruget.

- Jeg var ofte med, når far skulle ar-

Magnus Almind har arbejdet i skovbruget siden han var 17 år. De senere år har han plantet for skovdyrkerne – og det er blevet til mere end en halv million plantede træer.

bejde i skoven, siger han.

Som 17-årig startede han selv som skovarbejder. Senere blev han uddannet gartner sammen med sin kone, Pia. De to har kendt siden skoletiden.

I en lang periode producerede han og konen kranse og gran-guirlander af pyntegrønt.

- Da vi havde mest gang i forretningen, producerede vi omkring 10 kilometer gran-guirlander om året og tolv tusinde kranse. Dengang havde vi omkring 14 folk, som hjalp til i forretningen, siger han.

I dag er både Magnus og Pia Almind pensionister, og de har både børn og børnebørn.

Alderen får ikke Magnus Almind til at overveje mere sofatid og afslapning.

- Nej, bestemt ikke. Jeg holder helt utroligt meget af at arbejde i skoven og at plante for Skovdyrkerne. Jeg bliver ved så længe jeg kan, siger han.

Styrelse er nået igennem en tredjedel af ansøgningerne

Sagsbehandlingen af ansøgninger til skovrejsning er forsinket. Forsinkelsen er ærgerlig og risikerer at få store konsekvenser for lodsejerne, påpeger Skovdyrkernes skovbrugsdirektør.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Behandlingen af ansøgninger til skovrejsning under Grøn Trepert er forsinket.

Det kan få alvorlige konsekvenser for både de konkrete projekter og de overordnede målsætninger for mere skov i Danmark.

Det vurderer Skovdyrkernes skovbrugsdirektør Michael Sheedy Gehlert, som advarer om, at manglende tilsagn kan udskyde skovrejsning et helt år.

- Vi havde håbet om fra starten understreget vigtigheden af, at alle sager var behandlet pr. 1. februar. At alle tilsagnene ikke ligger der nu, giver udfordringer. I praksis kan de forsinkede afgørelser risikere at betyde et års forsinkelse af

skovrejsningsprojekterne, siger Michael Sheedy Gehlert.

Ifølge skovbrugsdirektøren er timingen afgørende i skovrejsning, hvor både planlægning, planteleverancer og praktisk etablering er tæt bundet til sæsonen. Når tilsagnene udebliver, skaber det usikkerhed hele vejen gennem værdikæden.

- Hurtig og forudsigelig sagsbehandling er en forudsætning, hvis skovrejsningen skal skaleres op i det tempo, som de politiske mål forudsætter, siger Michael Sheedy Gehlert

Store konsekvenser

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) har i skrivende stund oplyst, at der er givet tilsagn til 100 pro-

Sagsbehandlingen af ansøgninger til skovrejsning er forsinket.

jekter i den første ansøgningsrunde under trepartens nye skovrejsningsordning.

Dermed mangler styrelsen fortsat at behandle 230 ud af i alt cirka 330 indsendte ansøgninger. Det er på trods af at sagsbehandlingen ifølge planen skulle have været afsluttet inden 1. februar.

Egen regning og risiko

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø opfordrer lodsejere til alternative løsninger, hvis man ikke modtager tilsagn her i foråret.

- Den ene mulighed er at gå i gang med projektet for egen regning og risiko. Man vil stadig få tilskud efterfølgende, hvis man får tilsagn på ens ansøgning. Men lodsejer vil selv skulle betale eventuelle afholdte projektudgifter, såfremt de ikke modtager tilsagn om tilskud.

- Den anden mulighed er, at man kan forberede projektet, men vente med selve plantningen af ny skov, indtil man modtager et tilsagn på sin ansøgning, siger kontorchef Bettina Helle Jensen som samtidig forsikrer, at man arbejder hårdt for at nå igennem ansøgningsbunken.

Ikke optimalt

Skovbrugsdirektør Michael Sheedy Gehlert ærgrer sig over forsinkelserne, men styrelsens forslag kan være acceptabelt i nogle situationer.

- Når nogle ansøgninger mangler at blive behandlet, er det bedre end alternativet, hvor alting går i stå. Muligheden for at plante inden tilsagn kan bruges ved de ukomplicerede projekter. I de tilfælde kan det trods alt holde tingene i gang, siger han.

Ifølge Michael Sheedy Gehlert risikerer de forsinkede afgørelser at påvirke viljen til at søsætte projekterne.

- Der er mange penge i spil. Det, vi mindst har brug for, er usikkerhed – men det her giver usikkerhed, som kan betyde, at der alligevel ikke bliver plantet i år, siger han.

To nomader plejer natur og sover i shelter

Claus Løkkebø og Heidi Tulipefera arbejder professionelt med naturpleje og træfældning. I en længere periode er de udstationeret i Thy, og så har de valgt at bo i shelter.

Af Lone Lærke, freelancejournalist

I al slags vejr går de ude med motorsaven i klitplantagen. Fra det første svage morgenlys til det bliver mørkt ud på eftermiddagen.

Så kører de hen til lejren, hvor et shelter og en bålhytte for en tid udgør deres spartanske hjem på hverdagene.

I stedet for en slapper på sofaen, går aftenen med at finkløve brændestykkerne, tænde op i bålet og lave et proteinrigt, nærende måltid varm mad.

- På mange måder er det en simpel livsførelse, men det giver en helhedsoplevelse at være i naturen døgnet rundt. Vi kan bruge aftenen på at runde dagens opgaver over bålet og planlægge næste dag, fortæller Claus Løkkebø.

Det er hans virksomhed, Special-Træ-Service, der har kontrakt med Naturstyrelsen Thy om en række naturplejeopgaver.

Heidi Tulipefera er blevet ansat i virksomheden her i efteråret. De to har kendt hinanden i mange år, fordi de arbejder i samme branche, og de trives begge med de lidt hårde og udfordrende opgaver.

Claus Løkkebø er uddannet skovtekniker med speciale som arborist – han har de kompetencer, der kræves i forhold til træklatrung og avanceret brug af motorsav.

- Jeg har altid gerne villet udfordre mig selv fysisk og mentalt – som for eksempel med maratonløb og snowboarding. Den trang til at bevæge mig ud til kanten, kan jeg udleve i mit arbejde og kombinere med min kærlighed til naturen, forklarer han.

Drømmen om at være selvstændig

42-årige Claus Løkkebø har mange års erfaring i sit fag, men han er forholdsvis nystartet som selvstændig erhvervsdrivende.

- Jeg har haft drømmen længe, men man skal også være klar til det. Jeg kom til et sted i livet, hvor jeg havde prøvet at være under andre folks ledelse længe nok. Så nu skulle det være, fortæller Claus Løkkebø, der senest var ansat på et gods på Fyn.

Med det friske CVR-nummer i hånden hev han fat i nogle af de gamle makker fra skovskolen samt venner og samarbejdspartnere. Det gav ham kunder på hjemmefronten, ligesom han blev underleverandør til vennen Peter Friis, der arbejder med skovservice.

Peter Friis havde brug for hjælp til en opgave i Thy, og derfor kom Claus Løkkebø til Lodbjerg Klitplantage sidste vinter for at arbejde med naturpleje.

Da fuglenes yngleperiode begyndte, blev der en naturlig pause med arbejdet i Thy, men i september vendte Claus

Heidi Tulipefera og Claus Løkkebø har kendt hinanden gennem mange år, da de arbejder i samme branche.

Og de har det begge godt med opgaver, der er fysisk krævende. Claus Løkkebø har derfor ansat Heidi Tulipefera i sit firma, Special-Træ-Service.

Når der er tændt op i bålet om aftenen, drøfter Heidi Tulipefera og Claus Løkkebø forløbet af dagen og begynder så småt at planlægge opgaverne for næste dag.

Løkkebø tilbage i Nationalpark Thy – nu med følgeskab af sin nyansatte medarbejder, Heidi.

Ifølge kontrakten manglede der 200 timers arbejde. Da det arbejde var ved at være tilendebragt, fik Claus en forespørgsel fra Naturstyrelsen Thy, om han kunne være interesseret i at byde på en opgave i 2026. Efter at have ”klappet det af” med Peter, fik Claus frie hænder til at byde, og det lykkedes for Special-Træ-Service at få kontrakten i hus.

Kontrakten indeholder lovnin på 750 timer – heraf 500 timers bundet arbejde og 250 timers option.

- Det var dejligt at få den kontrakt. Jeg er taknemmelig over, at Peter var så

Heidi Tulipefera arbejder med motorsaven for at sikre det lysåbne areal med skovfyr.

storsindet, at han gav mig den mulighed for at sikre mig en masse ekstra arbejde. Det gav ro på bagsmækken at vide, at jeg har arbejde nok til at kunne beholde min medarbejder, siger Claus Løkkebø, der i slutningen af 2025 har udført nogle bonustimer i Tvorup Klitplantage som tillæg til kontrakten.

Skaber lysåbne arealer

Hovedformålet med opgaven for Naturstyrelsen Thy er at sikre gode forhold for hjemmehørende arter på både lysåbne arealer og i skoven. Opgaven er at fjerne uønskede træer på lysåbne arealer og skovbevoksninger – med såvel motorsav som buskrydder.

Claus Løkkebø er arborist. Her arbejdes der med rydning af forskellige uønskede arter i et område med skovfyr i Tvorup Klitplantage, Nationalpark Thy.

Naturforvalteren udstikker områderne, men den faglige vurdering af arbejdets udformning overlades til de to fagfolk.

- Vi har enorm frihed og et stort ansvar. Forvalteren går ud fra, at vi har styr på det og kender træarterne. Det er en måde, jeg godt kan lide at arbejde på, lyder det fra Claus Løkkebø.

I korte træk går naturplejen ud på at fjerne arter som sitkagran og contortafyr – og til dels bjergfyr, så der bliver plads til hjemmehørende arter som eg og skovfyr.

- Jeg føler en stor glæde, hvis folk forstår, hvorfor vi gør det her – at det er for naturens skyld. Det er ikke hensynsløs træfældning. Det handler om, at noget skal væk for at gøre plads til andet, pointerer Claus Løkkebø.

Han er også er bevidst om at efterla-

de skovbund og hedeareal, så det ser ordentligt ud efter endt arbejde med motorsaven. Det æstetiske betyder også noget.

Hårdt men spændende arbejde

Heidi Tulipefera synes, det er fascinerende, hvordan hun som menneske kan hjælpe naturen i kraft af sit arbejde med at fjerne de uønskede træer.

Hun føler sig taknemmelig for at kunne være med i projektet, selv om det er fysisk krævende.

- Selvfølgelig er det hårdt, men jeg nyder, når det river lidt i kroppen på den gode måde, og helt ærligt er det mere anstrengende og nedslidende at rende med et skuffejern i otte timer end at gå med en motorsav. Min mester er god til at fortælle om ergonomi og hvor vigtigt det er at passe på sig selv og sit helbred,

pointerer den 41-årige anlægsgartner, der har efteruddannet sig med kurser i klatring og træfældning.

En ting er det hårde fysiske arbejde i sig selv. En anden ting er vejrliget, der nogle gange trækker tænder ud.

- Vejrliget har betydning for, hvor sikkert vi kan udføre vores arbejde. I stormfælder vi ingen høje træer, siger Claus.

Hårdt vejr klares med det rette grej

Han medgiver, at det kan være mentalt hårdt at gå i regn og rusk en hel dag, frem for når solen skinner og fuglene synger.

- Temperaturmæssigt foretrækker jeg frostvejr og sol. Sidste vinter oplevede jeg 10 minusgrader og snestorm. Men med det rette udstyr og knowhow kommer vi igennem det, lyder det fra Claus,

Heidi Tulipefera og Claus Løkkebø er begge vilde med friluftslivet, så de vælger at bo i shelter i hverdagene, når de er på arbejde i Thy. Derfor har de også investeret i nogle gode soveposer.

Egetræerne får lov at blive stående side om side med skovfyr.

der efterhånden har skaffet sig en del godt friluftsgrej og en god sovepose.

Hverken Claus eller Heidi er fristede af at indlogere sig på et hotel eller en airbnb. Selv ikke når kroppen ryster af kulde.

- Der går lidt pioneer i den. Det skal bare lykkes, og jeg er under alle omstændigheder villig til at tilsidesætte min egen magelighed for min virksomheds fremtid, lyder det fra Claus.

Oplevelserne ved bålet og shelteret sætter også tanker i gang om robusthed og overlevelse.

- Jeg tror, vi alle har godt af at komme lidt ud over vores magelighed. Man sæt-

ter mere pris på det, man har, når man vender tilbage til sit hjem i weekenden, siger Claus Løkkebø, der bor på Fyn.

Heidi Tulipefera bakker op.

- Jeg synes, det er inspirerende at leve på den her måde tæt på naturen. Jeg føler mig ikke længere helt grøn på overlevelsedområdet. Jeg føler, at jeg er stærk og kan klare mig. Og det er en god følelse. Vi ved jo ikke, hvad fremtiden bringer.

Og så er der den enkle glæde over den fine natur i Nationalpark Thy.

- Det er så utrolig smukt og storslået, når man står ude på klitheden. Det er en helt anden naturtype, end den vi ser på Fyn. Den sætter vi begge utrolig stor pris på, siger hun.

En nytænkende skovmand er gået bort

Statsskovrider Jens Erling Handberg døde for nyligt 94 år gammel. Han tog initiativ til etableringen af Vestjysk Skovdyrkerforening. Han var initiativrig og nytænkende – blandt andet i forhold til afbrænding af skovflis på varmeværket i Lemvig.

Af Carl Ejner Møller, medstifter af Vestjysk Skovdyrkerforening

Jens Handberg var skovrider i Feldborg Plantage. Han var på mange områder en foregangsmand. Han etablerede et stort antal fodermarker i de store arealer med nåletræsplantage. Det var nytænkning og betød at bestanden af råvildt og krondyr udviklede sig helt vildt.

Jeg havde selv en landejendom i Grove, tæt på Feldborg. Det var min plan, måske at ændre den fra landbrugsejendom til skovejendom. Inspireret af Jens Handberg og med hans vejledning tog min kone Rita og jeg beslutning om at tilplante vores ejendom. Vores familievenskab blev udbygget til et livslangt venskab.

Nytænkende projekter

Jens Handberg og familien flyttede senere til Klosterheden. I Klosterheden arbejdede Jens Handberg med flere nytænkende projekter. Blandt andet undersøgte han syrerregnens påvirkning af skoven. Han arbejdede med gødskning af skoven og var stor fortaler og initiativtager til afbrænding af flis på varmeværket i Lemvig.

Sidstnævnte var især interessant for mig, da jeg arbejdede med fjernvarme i Herning og Århus. Da Jens Handberg startede med afbrænding af flis, var der i skovkredse stor modstand mod projektet. Man var af den holdning, at træet skulle anvendes til tømmer. I dag kan man se, at flis til opvarmning er en vigtig del af skovdriften.

Vestjysk Skovdyrkerforening

Jens Handberg var i 1987 primusmotor i etableringen af Vestjysk Skovdyrker-

forening. Foreningen blev etableret fordi der var et behov for professionel, lokal rådgivning i skovdyrkning og forvaltning af private skove.

Bestyrelsesformand Bent Sloth havde et tæt samarbejde med Jens Handberg. Jens Handberg foreslog, at jeg skulle med i bestyrelsen, som det medlem der boede længst inde i landet.

Jens Handberg var også med i ledet ved ansættelsen af vores første skovrider Per Hilbert, som var en arbejdsom og fagligt dygtig drivkraft i opbygningen af foreningen.

Årlig kongejagt

Jens Handberg var meget royalt indstillet. Det betød meget for mig, der er sønderjyde. Jens Handberg fik det lavet sådan, at Kongehuset afholdt en årlig kongejagt i Klosterheden.

Jeg har, som hundemand været på utallige 'onsdagsjagter' i Klosterheden. Jens Handberg kunne ringe tirsdag aften frem til kl. 24.00

og lægge en besked på telefonsvaren, hvis de manglede en hundefører.

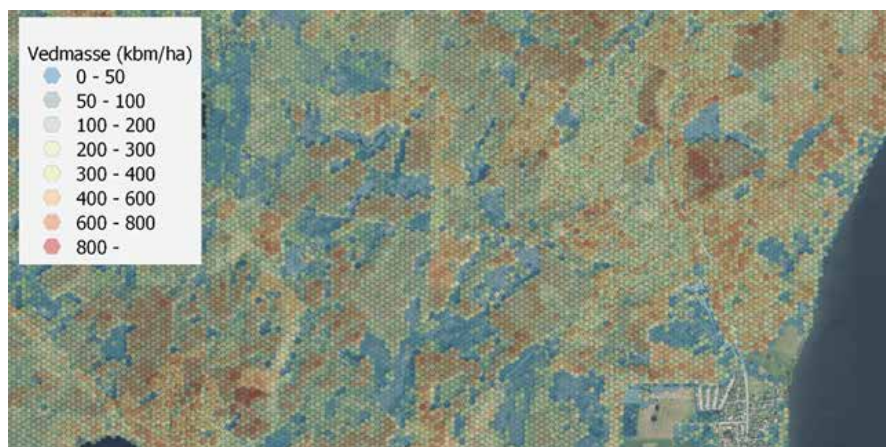
Det var den samme besked hver gang: Jeg mangler en hund i morgen. Vi mødes det sædvanlige sted kl. 9.00. Hilsen gamle Jens.

Dronning Margrethe var i anledning af Lemvigs 775-års købstadsjubel i 2009 på officielt besøg. Dronningen ønskede at besøge Klosterheden privat. Jens Handberg viste rundt i skoven og bagefter var der kaffe hjemme hos Lis på Skovridergården.

Skovridergården var samlingspunkt for mange arrangementer i skoven og et sted båret af traditioner. Jeg husker som et smukt minde, at skovens ansatte hvert år ved juletid lagde gran foran hovedindgangen til skovridergården. Det var en tak til skovriderfruen Lis for kaffe og god behandling.

Jens Handberg har i forhold til jagt, skovdyrkning og på det menneskelige plan været en stor inspirationskilde.

Æret være Jens Handbergs minde.

Nye kort giver overblik over skovene.

Nyt værktøj giver overblik over skoven

Et nyt kortværktøj giver skovejere tal på, hvor meget træ der står i hver del af skoven. Det gør det lettere at planlægge tynding og hugst.

Skovejere kan nu få et bedre overblik over, hvor meget træ der faktisk står i deres skov – og hvor det står.

Det skal et nyt værktøj med nye landsdækkende skovressource-kort hjælpe til med. Kortene viser vedmasse i hele landet. De er lavet, så de kan bruges direkte i praktisk skovdrift.

Det oplyser Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

Kortene gør det lettere at danne sig et samlet billede af skoven. For mange skovejere kan de derfor bruges som et supplement til skovplanen og den daglige erfaring i skoven, når der skal tages stilling til pleje, tynding eller hugst.

Det viser kortene

Kortene viser, hvor stor vedmasse og biomasse der er i skoven, opdelt i felter på cirka 30 gange 30 meter.

Hvert felt giver et tal for, hvor meget træ der står netop dér.

Når man ser kortet samlet, får man hurtigt øje på forskelle mellem bevoksninger – og også variationer inden for den samme bevoksning.

For skovejeren betyder det, at man

lettere kan se områder, hvor der står meget træ, og hvor der er områder med mindre vedmasse. Det kan hjælpe til at afgøre, hvor man skal tynde eller skove, og hvor skoven bør have ro.

Kortene er baseret på landsdækkende laserscanninger fra luften kombineret med mange års feltmålinger i danske skove. Scanningen "ser" skoven i tre dimensioner og kan derfor måle både højde og struktur – også selv om der er tæt bevoksning.

Let adgang

Skovejere kan frit downloade kortene i et almindeligt GIS-format, som kan åbnes i de fleste kortprogrammer.

Ambitionen er er fremover løbende at udbygge kortene med flere oplysninger, for eksempel om træarter og skovstruktur. Projektet er støttet af LIFE Forest Fit for Future, finansieret af EU LIFE-midler og ledet af Naturstyrelsen.

Læs mere og find kortene på IGN. KU.dk.

Link til kort kan findes her: <https://ign.ku.dk/samarbejde-med-ign/forskningsbaseret-raadgivning/skovovervaagning/kort-over-skovressourcer/>

Politisk ønske om at fjerne DN's fredningsmulighed

Partiet Danmarksdemokraterne vil fremsætte beslutningsforslag om at fjerne Danmarks Naturfredningsforenings særlige kompetence til at rejse fredningssager.

Det handler om den ordning, der i knap 90 år har givet foreningen mulighed for som den eneste private organisation at indlede fredningssager på både offentlig og privat jord – uden nødvendigvis at have opbakning fra myndigheder.

Forslaget møder opbakning fra Dansk Skovforening, der mener, at den nuværende ordning rummer både principielle og praktiske problemer.

Ifølge skovforeningen kan ordningen i sin nuværende form risikere at modarbejde udviklingen af naturværdier. Organisationer peger på, at mange lodsejere allerede tager vidtgående hensyn til natur og biodiversitet, men at en fredningssag kan opleves som en sanktion frem for en anerkendelse.

- For at sætte det på spidsen kan man sige, at jo bedre lodsejere er til at efterleve de politiske målsætninger om at fremme biodiversitet og naturrigdom, desto større er sandsynligheden for, at de får en fredningssag på halsen – en logik, der modarbejder hele pointen med fredningsinstrumentet, siger direktør Anders Frandsen på skovforeningens hjemmeside.

Principiel kritik

I beslutningsforslaget fremhæver Danmarksdemokraterne det principielt problematiske i, at en privat organisation kan rejse fredningssager over for andre private aktører.

Den vurdering deler Dansk Skovforening.

- Det er principielt forkert, at en privat organisation kan rejse en fredningssag over for andre private. I alle andre områder af samfundslivet ville en sådan kompetence til at foretage indgreb over for private blive betragtet som en offentlig myndighedsopgave. At en privat organisation med egne interesser har så udstrakte beføjelser over andres ejendom, er en voldsom indgriben i den private ejendomsret, siger Anders Frandsen.

Ifølge skovforeningen kan selve rejsningen af en fredningssag medføre flere års sagsbehandling, betydelige omkostninger og usikkerhed for lodsejeren – uanset sagens udfald.